

Hoe we van het nieuwe investeringsfonds een succes maken

VNO-NCW is verheugd dat het kabinet gehoor geeft aan ons jarenlange pleidooi vanuit de campagne *NL Next Level* om 'een paar tandjes bij te zetten' met investeringen in de harde *assets* van onze economie. Dat is namelijk essentieel voor ons toekomstig verdienvermogen en de toekomstige werkgelegenheid. Bij de miljoenennota zal het kabinet de nodige bespiegelingen wijden aan het waarom, het wat en het hoe van dit nieuwe investeringsfonds waaruit dit moet gebeuren. Maar er zal de komende tijd nog veel ruimte zijn voor definitieve keuzen. Vier overwegingen om van deze investeringsaanpak een succes te maken:

- Heldere criteria; We kennen allemaal vanuit het verleden de valkuil dat sommigen *overdrachtsuitgaven* als een investering betitelen. Een verhoging van salarissen wordt dan bijvoorbeeld een 'investering in de kwaliteit van de publieke dienstverlening'. Dat is direct de 'dood in de pot' voor het nieuwe Toekomstfonds. Het ondergraaft de budgetdiscipline voor de normale rijksbegroting. Wij pleiten daarom voor drie categorieën van bestedingen die in aanmerking komen: 1) een investering is pas een investering als je haar kan bijschrijven op de publieke balans, denk aan nieuwe infrastructuur of een verbetering van de bebouwde omgeving. 2) een tweede categorie is als je projectmatig in de sfeer van onderwijs, onderzoek en innovatie (zoals artificiële intelligentie) een goede *businesscase* opstelt die ten goede komt aan de versterking van de economische structuur van Nederland. 3) In de sfeer van de publieke dienstverlening kan iets alleen een investering zijn als het bijvoorbeeld gaat om een voorziening voor een reorganisatie die rechtstreeks ten goede komt aan de productiviteit van de professionals in het primaire proces. Iets wat dus direct het werk van de verpleegkundige, de agent of de leerkracht ten goede komt. Net als in bedrijven moet je een voorziening kunnen treffen.
- De governance van het fonds. Laat de projecten en de daaraan te besteden middelen onder ministeriële verantwoordelijkheid uitvoeren. Plaats het geld niet achter een institutioneel hekwerk waar niemand bij kan of niemand zicht heeft op de voortgang. Politieke verantwoordelijkheid en betrokkenheid maken van het Toekomstfonds een succes. De les van het FES is hierbij wel dat projecten moeten passen in een meerjarige strategie (De komende Groeibrief van het kabinet?). Bovenstaande criteria werken hiervoor disciplinerend.
- De verdeling. Ten slotte de opnamecapaciteit van onze economie en de verdeling. Wij denken dat een jaarlijkse extra investeringsimpuls van zo'n 2 tot 3 miljard het maximum is om te kunnen realiseren. Om structureel effect te sorteren moeten we dit minstens 10 tot 15 jaar jaarlijks vrijmaken. Ter bepaling van de gedachten zou er zo'n 2 miljard euro extra naar spoor, wegen en de bebouwde omgeving moeten vanwege de grote opgaves waar we daar voor staan en de achterstanden die we daar hebben opgelopen. Een half miljard kan worden bestemd voor wetenschap/innovatie en kan echt een verschil maken voor veel belangrijke projecten. Een kwart miljard per jaar kan worden gebruikt als voorziening voor reorganisaties die de positie van de professional versterken en waar mensen op de werkvloer wat van merken.
- De financiering. Waar haal je jaarlijks 2 tot 3 miljard vandaan? De meest voor de hand liggende en snelle manier is dat je dat bedrag laat lopen in een minder snelle afbouw van de staatsschuld door de begrotingsoverschotten van dit en komend jaar te benutten en ons een schuldquote te permitteren van ca. 50 % (nog altijd ruim onder de EU-schuldnorm van 60 procent!) Met de

begrotingsoverschotten van dit en volgend jaar kan zo al een flink deel van het fonds gefinancierd worden. Nederland ligt er dan *spic & span* bij en we doen iets af wat alle macro-economen en internationale instituten al een hele tijd bepleiten. Wij denken dat dit een goed model zou zijn. Alternatieven of aanvullend kan worden gedacht aan *ondernemender varianten* waarbij de uitzonderlijke situatie van de negatieve rente in combinatie met onze financieel degelijke positie wordt benut. Laat een consortium van Pensioenfondsen onder staatsgarantie het goedkope kapitaal ophalen op de kapitaalmarkt (ca. 50 miljard) en gedurende 15 jaar beleggen. De fondsen beleggen nu al de belastingclaim op onze pensioenuitkeringen (ter grootte van 400 á 500 miljard). Dit kan deze beleggers dan ook worden toevertrouwd. Ze hebben bewezen langjarig een positief rendement te kunnen behalen. Het beleggingsrendement wordt afgedragen aan het investeringsfonds voor de investeringen. Voor de pensioenfondsen is na afloop van de 15 jaar voor aflossing van het vergaarde kapitaal de hoofdsom vanwege de staatsgarantie nog aanwezig. Voordeel van deze variant is dat de staatsschuld niet onmiddellijk toeneemt. Er blijft zelfs een ruime buffer onder de door ons genoemde schuld van 50 % van het nationaal inkomen voor het beleggingsrisico waarvoor de staat garant staat. Het zijn bijzondere tijden waar Nederland met zijn degelijke positie bijzonder van kan profiteren.

Het zijn maar enkele gedachten. Het lijkt ons goed zo snel mogelijk te beginnen met de eerste variant: het benutten van de begrotingsoverschotten. Ons gaat het erom dat we in deze heel bijzondere tijd de kans grijpen om ons land beter te maken voor onze kinderen en kleinkinderen met werk nu en in de toekomst.

Hans de Boer en Cees Oudshoorn